

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

ad B. Mechtildem l. 1. spir. grat. c. 48. ego omnibus, qui mihi piè, & sanctè, deserviunt, volo in morte fidelissimè, tanquam Mater piissima, adesse; eosque consolari, ac protegere.

Cùm Baltherus nobilis Prutenus Missam audiret, Sacerdos celebrans, ut in Canone calicem levavit, Crucem auream sub ejus pede conspexit; cui annexa fuit chartula cum his verbis: Crucem hanc defer ex parte mea, Mariæ scilicet Matris Christi, amico meo Waltero militi de Birbach. Quam cùm Sacerdos legisset, post Missam pulpitem ascendit; & interrogans, essetne quis præfens hujus nominis? & ostendentibus, eum seorsum duxit, & Crucem porrexit. Bollandus 22. Jan.

S. Ildephonsus Ep. Ob susceptam defensionem adversus hæreticos, Dei genitricis Virginitatem impugnantes, ab eadem candidissimâ veste donatus est. Idem 23. Jan.

B. Ugolinus Ordin. Eremit. S. Aug. quia devotissimus B. Virginis cultor, & angelicæ castitatis; clarus corporis integritate, cognitâ post annos triginta ab inhumatione; quando cor illius candidum, & fragrantissimum, protrusit liliolum; quò temerè ab aliquo rescissò, aliud è corde enatum est. Bollandus 21. Martii.

Stephanus Lofoncius Valachia Præfectus, in medio ardore pugnae cum Turcis confossus oppetit. Secundò, tertiovè anno, cùm plerique in eum campum, ubi patrata strages, descendissent, vocem inter ossa caesorum audierunt Jesu, & Mariæ, nomina resonantem. Admiratio, & pavor, hos incessit: & ecce loquax inter eadavera caput invenit. Quid, inquit, stupidi hic statis viri? Christianus ego sum, & magnæ Matris divæ Mariæ semper addictus, inconfessus, inexpectatus hoc bellò occubui. Magna Diva me æterni supplicii reum esse non patitur; hic me adhuc linguae compotem servavit; ut & delicta fateri, & animum sacris ritè Apostolicis iustitiae valeam: proinde quæso Sacerdotem. Rogatus, quid tandem à Diva beneficii meruisset? respondit: septena quotannis in vita sua festa illius reverentissimè celebrasse; jejuniis ex pane, & aquâ, decorasse; illi cunctas animi vires dedicasse. Accersitò ex pago proximo Sacerdote, confessionem ritè transegit; defunctiq; apud repentè conticuit, perpetuòque quievit. Rainaldus ad An. Chr. 1415. ex Antonio Bonfinio rerum Hungar. dec. 3. l. 3.

§. IV.

Motiva alia Mariani cultus.

Unde hoc mihi &c. Luc. 1. 43. Cur Elisabeth tantum adventum Virginis gratulatur? cùm duæ hic visitationes sint factæ; una Virginis, altera Christi Domini in utero: solum tamen Beatissimæ Virginis adventum gratulatur: *unde hoc mihi &c.* R. Quia tanta est connexio inter Christum, & Virginem; ut idem sit obsequium præstare Virgini, ac Christo Domino: uni enim sinè altero placere non potest. Sylveira hic q. 20.

P. Sebastianus à Campo S. J. moriens sic locutus: ô filii Adæ! Servite, & amate Mariam diligentibus: nam scitis, quam vobis sit necessaria

Maria deprecatio. Nadasi in Sabbatho quarto.

Gravem tempestatem in mari salutatione angelicâ sedat B. Joannes de Deo, Bollandus 8. Martii.

D.

Dignitas, & excellentia B. Virginis.

§. I.

Figura.

Suque inter vos, & Arcam, spatium cubitorum duorum millium. Jos. 3. 4. ut agnoscas, Mariam, cujus arca umbra erat, magnis intervallis cæteris anteire creaturis. Naxera tr. de B. V. Excellentia B. V.

Electa ut sol. Cant. 6. Sol in medio planetarum, tres subtus se, tres supra. Supra Virginem nihil pulchrius, nisi Divinæ tres Personæ; sub se tres angelorum hierarchias habet. Stella in Luc. 1.

Tanta fuit perfectio Mariæ, ut soli Deo cognoscenda reservaretur; juxta illud Eccli. 1. *ipse creavit illam in Spiritu S. & vidit, & dinumeravit, & mensus est.* S. Bernardinus t. 2. l. 21.

§. II.

Textus Scripturæ.

Una est columba mea. Cant. De illa verius, quam de aliis dicitur: quia inter omnes Sanctos, tam angelos, quam homines, unum constituit chorum ab aliis diversum; ad quem nullus alius accedit, sed longissimè distat. Unde exaltata est super novem choros angelorum, super choros Prophetarum, Apostolorum &c. Nam illa, sicut & ejus Filius, singularem habet sedem: hic ad dexteram Patris; illa ad dexteram Filii. de Ponte l. 9. in Cant. Exh. 3. §. 4.

Fecit mihi magna, qui potens est. Luc. 1. Non explicat, quænam hæc magna fuerint, nec quænam magna: quia inexplicabilia sunt. Nie-rembergius de ador. l. 2. c. 4. *Fecit mihi qui potens est.* Sed quænam magna? nescio, an ipsa voluit suam comprehendere magnitudinem. S. Thom. Vill. conc. 3. de Nat. Virg.

Dominus tecum, Luc. 1. In his duobus verbis notatur Mariæ dignitas, & Dominium super Filium suum. Cùm enim de omnibus cæteris Sanctis dicatur, & magnum sit, eis esse cùm Domino: unde & Enoch dicitur ambulasse cum Deo. Gen. 5. quod faciunt, qui ejus per omnia voluntati obediunt. Maria majus aliquid cæteris hominibus sanctis sortita est: ut non solum ipsa subiceretur voluntati Domini; sed etiam Dominus voluntati ipsius: ut per hoc meritò diceretur Dominus esse cum ea. Richardus à S. Laur. l. 1. de laud. Virg. c. 5.

Missus est Angelus Gabriel &c. Luc. 1. Cur non Archangelum vocat? cur non Seraphim? nam ex illorum ordine fuit, juxta aliquos; nimirum Bernardin. de Bullis, & Marcum Vigerium Card. Juxta plurimum tamen opinionem. S. Thomæ, Bernardi, Gregorii, summus fuit Archangelorum. Nudè vocat Angelum, quia in Incarnationis mysteriò, in qua Deus in a demittitur,

demittere se quisque debet. Secundò: quia Virginis conspectu omnis celsitudo demittitur, omne lumen obfuscat, omnis ardor videtur tepor, omnis sanctitas penè disparet. Umbra Virginea hic.

Seniores viginti quatuor mittunt coronas suas ante thronum. Apoc. 4. 10. Cur non potius ante Agnum? Thronus B. Virginem, juxta graves auctores, præfigurabat: & ideo illi diadematum abiectione primò, & peculiariter, reverentiam exhibent. Sylveira t. 1. l. 1. c. 6. q. 18.

In laude aliarum Virginum dicitur, quod, sequuntur Agnum, quocumque ierit. Apoc. 14. De Virgine autem Virginum Maria potest securè dici, quod agnus sequebatur eam, quocumque ierit. Unde Luc. 2. erat subditus illis. Dominus tecum, Richardus à S. Laur. l. 1. de laud. Virg.

§. III.

Ex Patribus, & aliis.

AD te pro dignitate laudandam omnis inops est lingua: etiamque animus excelsior Mundo in laude tua vertiginem sentit, ó Deipara! cum tamen clemens existas, fidem nostram, quâ laudes tuas amplectimur, accepta. S. Joan. Damasc.

Verè rerum omnium conditatum Domina facta est, cum Creatoris Mater extitit. Idem l. 4. orthod. fid. c. 15.

Mater Domini omnis creaturæ: quia genuit Creatorem, Domina facta est omnis Creatura. S. Bernardinus t. 3. l. 3. de glorioso Nom. Maria.

Per me reges regnant. Prov. 8. 16. **A** Christo D: hoc regnandi, & imperandi jus participat B. Virg. tanquam ejus mater. Regis enim Mater regina sit oportet; uti concludit S. Athanasius s. de Deip. idque primò: quia mater in filium regem jus habet maternum, quo ei, quasi filio, potest præcipere, & imperare, quare hoc quoque jus habuit B. Virgo in Christum. Secundò, titulò Deipara: tanta enim hæc dignitas; ut poscat dominium omnium, quæ in Dei sunt potestate. Tertio, quia Christus summè honorat Matrem: ideoque hoc Dominium ei ultrò communicat. Quarto, quia Fideles omnes hoc jus B. Virgini deferunt: vocant suam Dominam; quod etiam nomen sonat. Cornelius hic.

De hac, & ob hanc, & propter hanc, omnis Scriptura est; propter hanc totus Mundus factus est. S. Bernardus l. 3. sup. Salve Reg.

Opus, quod solus opifex supergreditur. Petrus Dam. l. 1. de Nat. B. Virg.

Architectus, & Dominator omnium, Deus, ex incorrupto utero tuo carne suscepta, humani te generis Primatem creavit, ó Domina, nulli unquam reprehensioni obnoxia. Unde ad te confugimus cuncti; veniam orantes offensarum. S. Sabbas. Ex. Men. 1. Jan. in precibus Matutinis.

Decorès, quos Angelus abiecit (Ezech. 28. omnis lapis pretiosus experimentum tuum &c.) & ab Eva abstulit; Virgo Beata assumpsit. Albertus M. in Salut. Angel.

Opus Domini excellentissimum est Maria, S. Bonaventura Spec. B. V. c. 3.

Si linguis hominum loquar, & angelorum; nihil digni, nihil propriè de Sanctæ, ac perpetuæ, Virginis Matris Christi Mariæ gloria eloqui poterò. Arnoldus Carnot. Abbas. tract. de laud. Virg.

Scio, quòd ineffabilis est laus ejus; nec ad eam poterit homo vivens, etiam si loqui detur Angelorum linguis; quoniam major est omni laude. Hanc enim gloriam sibi retinuit celestis artifex; cujus Mater Virgo opus est speciale; nec alteri daturus est eam. Richardus à S. Laur. Prologo 1. de laud. Virg.

Plus, quam mulier hæc. Parum est; plus, quam vir. Hoc modicum est; plus, quam angelus omnis. Gerfon tr. 11. sup. Magnif.

Ave magnifica Aula, & splendidum Palatium, Imperatoris aeterni. Blossius parte 2. Parad. anime.

S. Mechtildi ipsa Deipara sic loquitur l. 11. B. Trinitas me talem imaginem facere volebat; in qua totius potentia, Sapientia, & Bonitatis suæ, artificium elegantissimè apparet.

Dolorosa.

§. I.

Figura, & Comparationes.

Congregentur aqua, quæ sub celo sunt, in locum unum. Gen. 1. 9. In unum cor Mariæ quasi omnes aquæ dolorum congregatæ. Turlell. Laur. hist. l. 3. c. 32. S. Bonaventura Spec. B. V. c. 2. vocat eam Rosam Martyrum. c. 3. Maria mare amarum interpretatur.

Non te comparabo Abrahæ, filium in sacrificium ducenti: ille enim reduxit incolumem; tu verò sine Filio relicta es orphana. Nec te comparabo Jacob ploranti Joseph. Gen. 37. supererant enim ei undecim filii: Nec etiam Davidi ploranti suum Absolon, & dicenti: quis mihi det &c. 2. Reg. 18. ille enim, licet pulcher aspectu, sed sædus moribus, inobediens patri, & proditor occubuit: Christus verò subditus tibi, omni præditus pulchritudine.

David, auditâ nece Absolonis, licet perduellis, ac scelesti filii, præ dolore caput operuit; & vitâ suâ mortem ejus redimere volens, exclamabat: fili mi Absolon! Absolon, fili mi! quis mihi det, ut ego moriar pro te? Ueberiores fontes flendi Maria habuit. David nuntium duntaxat de morte filii tribus lanceis confossi acceperat; Maria dilectissimum suum Jesum ante oculos suos tribus clavibus confixum, totò corpore lacerum &c. vidit expirantem. *Ne vocetis me Noëmi, id est, pulchram, sed vocate me Mara, id est, amarum Ruth 1. 20. quia amaritudine replevit me valde omnipotens.*

Flebat irremediabilibus lacrymis; & nullo modo consolari poterat. Tob. 10. 4. 7. Quando Scriptura vult exprimere aliquem luctum multum dolorosum, assimilat eum luctui unigeniti. Jer. 6. 29. Amos 8. 10. Intensissimus dolor; quia præsens erat. Quod oculus non videt, cor non dolet.

Job non scidit vestimenta suâ, nisi auditâ morte filiorum, & filiarum.

Factum

Factum est cor meum &c. Pf. 21. 15. Potest hic versus exponi de B. Virgine: ipsa enim dicitur cor Christi, quia eam summè dilexit; & ipsa intima fuit in corpore Christi mystico. Ipsa liquefacta est per dolorem, & amorem, ad ignem Passionis Christi. Hugo Card. hic.

Ascensum purpureum. Cant. 3. Ascensus purpureus fuit dolorosa compassio; quâ affectuosissima, ac benignissima Mater filio suo patulatim tam intentius condolebat, quanto Passio ejus magis appropinquabat. Fuit dolor talis consolationibus ejus frequenter admixtus. Quem admodum enim dulcissimè, amabiliterque, gaudebat, Infantem puerum Jesum vultu placido conspectando, virgineis brachiis deferendo, amplectendo, rosâ facie osculando, sacris uberibus nutriendo. Sic planè recolendo, quod à Gabriele sancto perceperat, dictum esse ad Joseph de Pueris: *ipse salvum faciet populum suum à peccatis eorum*, vehementissimè condolebat; & concutiebantur omnia viscera ejus materna super innocentissimo Filio suo; ita ut cum David dicere videretur: *ô Jesu! Fili mi Jesu? quis mihi det, ut ego moriar pro te!* Dion. Carthuf. hic.

Coma capitis tui: sicut purpura regis vincita canalibus. Cant. 7. 5. Cogitationes tuæ tinctæ in sanguine Dominicæ Passionis; & affectus sic semper fuere, quasi recentem viderent sanguinem de vulneribus profluentem. Hailgrinus. B. Virgo Dei genitrix, quia in ea parte patiebatur, quæ impassibilis habetur; & atrocitè passa est gladiò Passionis Christi; plus quàm Martyr fuit: unde constat, quia plus omnibus dilexit. S. Sophronius S. de assumpt. B. Virg.

Oculi tui sicut piscine in Hesebon. Cant. 7. 4. Rupertus hic: quod non deficiat ex eis aquæ. Et tu maximè, ô Virgo, præ cunctis mortalibus semper compuncta corde potes dicere: *fuere mihi lacryme meæ panes die, ac nocte.* Propterea dicuntur *sicut piscine in Hesebon*, id est, in maxima compunctione. Hesebon quippe interpretatur cingulum mœroris.

Quasi Plantatio rosa in Ferich. Eccl. 24. 28. Rosa ruborem habet vehementis intentionis; in quo duo figurantur: summa videlicet amoris perfectio, & persecutio intensi doloris. Quanto enim diligebat ardentius, tantò vulnerata est profundius. Richardus à S. Laur. l. 3. de laud Virg.

Solvertetur in tenebras, & luna in sanguinem. Joel. 2. 31. Sol justitiæ Christus versus est in tenebras per mortem; & luna, id est, Maria conversa est in sanguinem per compassionem. Turfell. hist. Laur. l. 3. c. 32.

Myrrha arbor est in Arabia, quæ interpretatur *Vespera*, vel *Occidens*, est amaritudo. Maria autem fuit arbor myrrha in Vespera Passionis Filii. Fuerat Maria arbor latitiæ, quando dixit: *exultavit Spiritus meus in Deo salutari meo*: sed amaritudinis; quando discessit ab ea sol moriturus justitiæ. Richardus à S. Laur. l. 12.

§. II.

Comparatur Martyribus, & præfertur.

Virgo univèrsos Martyres suo splendore tantum excedit, quantum sol reliqua astra. S. Basilii Seleuc. orat. de annunt.

Quid de Deipara dicturi sumus; quæ tantò supra Martyres omnes splendore enituit, quantum sol stellarum micantes radios fulgoribus vincit. Idem orat. de Sanctissima Dei genitrice, & de Incarnat. &c. Quidquid crudelitatis inflatum est corporibus Martyrum, leve fuit, aut potius nihil, comparatione tuæ Passionis: quæ nimirum suâ immensitate transiit cuncta penetrabilia tua, tuique benignissimi cordis intima. Et utique, pia Domina, non crediderim, te potuisse ullò pacto stimulos tanti cruciatûs, quin vitam amitteres, sustinere; nisi ipse spiritus vite, spiritus consolationis; spiritus scilicet dulcissimi Filii tui, pro quo monente conquerebaris, tantopere torquebaris, te confortaret, & consolaretur, te intus doceret, non esse mortem eum absumentem; sed magis triumphum omnia ei subjicientem. S. Anselmus de excellentia Virg. c. 5.

Modò quòdam indicibili in omnibus Electis suis omnia perferbat poenarum genera. Persequeretur in Apostolis, lapidabatur in Stephano, affabatur in Laurentio: sicque in singulis singula Martyrum, ceterorumque justorum, sustinebat tormenta. S. Laurentius Just. de triumph. Chr. agone c. 19.

O dulcissima Mater nostra! ubi stas? nunquid juxta Crucem? imò certè in Cruce es. Sed hoc differt: quia Filius in corpore, tu autem in corde crucifigeris. Nec non & vulnera, per ejus corpus dispersa, in tuo corde sunt unita. Ibi Domina laceratum est cor tuum; ibi clavatum, ibi coronatum spinis, ibi illufum, exprobratum, contumeliis plenum; demum acetò, & felle, potatum. Idem de incendio div. amor. c. 4.

Rosam Martyrum vocat S. Bonaventura spec. B. V.

Plus, quàm Martyr, fuit: quia in animo non minùs amoris, quàm mœroris, intus gladiò vulnerata: parataque stetit ad poenam quamlibet excipi; si percussoris manus accessisset. Quæ nimio amore demum vulnerata testis extitit Salvatoris; & pro mœrore in animo cruciatum sustinuit Passionis. S. Ildephonsus f. 2. de Assumpt. B. V.

Non sine causâ hi, qui fideliter Christo assisterunt in Calvaria monte, & compassi sunt; non sunt passi postea Martyrium in exitu suo: cum reliqui Apostoli, & alii discipuli, à tyrannis sint occisi. Nam B. Virgo Mater Jesu, S. Joannes Evang. & Magdalena, non fuerunt per martyrium sublati. Dolor major omni morte, & omni cruciatu, exercuavit illos, solâ compassione: & sufficit pro morte Martyrii. Nierembergus de adorat. l. 2. c. 5.

§. III.

Vehementia dolorum.

CRUX gladius erat, qui per Filii corpus maternum pectus transverberavit. Ephrem in lament. Deiparæ, Damascenus lib. 4. de fide cap. 15. Augustinus Ep. ad Paulinum.

Euthy.

Euthymius in c. 2. Luc. Gladium nominavit, acutissimum dolorem, maximeque dividendum; qui penetravit cor Matris Dei; dum Filius ejus Cruci affixus est.

Mulier, ecce filius tuus. Joan. 19. 26. Non vocavit eam Matrem: ne præ amoris vehementis teneritudine amplius ipsa doleret. S. Bonaventura Medit. vitæ Chr. c. 79.

Sanguine Filii in flagellatione per totum corpus defluente, innumerabilium aqua lacrymarum de Virginis oculis decurrebat. In Serm. Angel. ser. 6. lect. 2. c. 17.

Stabat juxta Crucem Jesu Mater ejus. &c. Joan. 19. 26. Cur B. Virgo nunc prima nominatur? cum alibi mulieribus postponatur. Act. 1. 14. *Cum mulieribus, & Maria Matre Jesu.* Ubi sermo est de Crucis ignominia, quæ a Filio in Matrem derivabatur, prima Maria scribitur: quia præcipue, & prima opprobriorum ejus erat particeps. Extra verò hanc occasionem eximialis humilitas postremum sibi elegit locum. Sylveira t. 5. l. 8. c. 17.

Vulnera Christi morientis, erant vulnera Matris dolentis. S. Bernardus lament. B. Virg.

Nunc solvis, Virgo, cum usura, quod in partu non habuisti à natura. Dolorem pariendo Filium non sensisti; quem millies replicatum Filio moriente passa fuisti. Idem ibidem.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. 2. 35. Dolores, quos non habuisti in partu, ut sentires te esse Matrem; exolves in morte Filii, sentiens te esse Matrem. Stella hic.

Canit Ecclesia: circumdabant eam flores rosarum, id est, infinita martyriorum genera; quarum rubor attestatur persecutionum martyria. Richardus à S. Laur. l. 3. de laud. Virg.

Currit Maria post Jesum, non tantum in odore uuguentorum, sed in multitudine dolorum: non solum in gaudio consolationum, verum in abundantia passionum. Cernebat verum Salomonem Mater ejus in diademate, quod coronavit eum noverca Synagoga; & ipsa coronata coronâ tribulationis post eum incedebat. B. Amedeus hom. 5.

Tantus fuit dolor Virginis; quod si in omnes creaturas, quæ dolorem pati possunt, divideretur; omnes subito interirent. S. Bernardinus t. 1. f. 61. a. 3. c. 2.

Nihil est ambiguum, quia si divinâ non fuisset bonitate servata, roborataque; cor illius devotissimum, præ dolore, & mœnore, ruptum fuisset. Blossius parte 3. Margar. spir. c. 13.

Quod si latius attendere velis; quæ, & quanta, in persecutione, atque Passione, dilecti Filii sui sustinuit; invenies eam nimirum tot amaras potiones ebibisse in vita, quot Jesus habuit ætatum momenta, & membra vulnerata. Thomas Kemp. p. 3. l. 1. ad Novitios.

Videns Mater, Filium suum in Cruce crudeliter extendi, in omnibus sui corporis viribus cepit tabescere. Audiens verò malleorum sonitum, quando Filii manus, & pedes, ferreis clavis perforabantur; tunc, omnibus Virginis

senibus deficientibus, ipsam in terram, velut mortuam, doloris magnitudo prostravit. Unde non parvum miraculum in hoc Deus tunc fecit, cum Virgo Mater tot, ac tantis, doloribus intrinsicis fauciatâ, suum spiritum non emisit: quando tam dilectum Filium, nudum, & cruentatum; vivum, & mortuum, atque lanceâ transfixum; omnibus eum deridentibus, inter latrones pendere perpexit: illis pene omnibus, quibus notus extiterat, ab eo fugientibus; & multis eorum à rectitudine fidei enormiter exorbitantibus. Commemorat Scriptura, quod uxor Phinees, arcam Dei ab inimicis captam, audiens, præ doloris vehementia mox expiravit: cujus mulieris dolores Mariæ Virginis doloribus comparari non possunt: quæ sui benedicti Filii corpus, quod arca præfigurabat; inter clavos, & lignum, captum detineri videbat. Serm. Angel. ser. 6. lect. 3. c. 18.

S. Paulus pingitur cum gladio; quia gladio occisus: S. Andreas cum cruce; &c. B. Virgo pingitur, Filium suum gestans. Ubi exprimi videtur dolor, quem ex ejus morte passa fuit. Itaque, sicut gladius instrumentum mortis fuit S. Paulo; ita Christus Jesus gladius doloris fuit piissimæ suæ Matri. Diez. Gravissimum desiderii frustrati Matri fuit martyrium, supplicium atrocissimum, cum Filio non torqueri, morte quavis acerbius, Christo morienti non commori. Doultreman de am. Dei l. 2. §. Sect. 5.

Miraculo proximum est, quod narrat te stesidonei: Florentiæ speculum aservari, quod olim usus fuit Cosmus magnus Herurriæ Dux; cujus effigiem perpetuò refert: quasi si spectanti & ipse spectans adhæreat. Maria ejusmodi speculum fuit: sed longè mirabilius; quod conceptum, nascentem, adolescentem, adultum, viventem, morientem, & demum mortuum, refert Christum Filium; ejusque bonitatis, cæterarumque virtutum, imaginem representat. Ità S. Laurentius Just. l. de triumph. Chr. agone c. 21. clarissimum Christi Passionis speculum effectum erat cor Virginis, nec non & perfecta mortis imago. In illo agnoscebantur spura, convicia, verbera & Redemptionis vulnera. Idem ibidem.

§. IV.

Circumstantiæ angentes dolorem.

ARCA Noëmum Dominus includit Gen. 7. nē, ut Chrysolomus inquit, posset videre justus generalem interitum. Vidit Virgo Maria Creatoris interitum; quæ cum universâ Mundi machina interire velle visa est. Idem ibidem.

Alia conditio Virginis dolorem extollens erat; quod opem nullam, aut consilium, Filio suo afferre posset. Consolatur mater, si filium in suo dolore, & morte, osculari, amplecti, & adjuvare, potest. Sed hoc fuit Deiparæ negatum. Videbat nudatum; & vestire non poterat. Audiebat ipsum dicentem: *stis;* & non poterat illi potum porrigere. Videbat eum vulneribus plenum; & non poterat vulnera alligare. Conspiciebat sanguine irrigatum;

tum; nec valebat linteò abstergere: caput malè inclinatum; non poterat sustentare. Videbat expirare; non poterat osculari. S. Bernardinus Senens. t. 3. f. 3. de Nomine Mariæ.

§. V.

Par amori dolor.

O vos omnes, qui transitis &c. Thr. 1. 12. Ethicus ait: pulsus doloris est amor. Ut scias, quanta sit febris, & calor; tangis præsum. Ut scias, quantus fuerit dolor Christi, & B. Virginis; cogita, quantus fuerit ut utriusque amor, tum matris, tum erga omnes homines. Cornelius hic.

Fili, quid fecisti nobis sic? Luc. 2. 48. Volò, ô Sanctissima Virgo, quællioni tuæ satisfacere. **Quæris: quid fecisti nobis sic?** R. Scit equidem Filius tuus; quod nec ipsi Angeli aquè ac tu, illi seruerint, sed quia, quem magis diligit, majores dolores illi infert. **Quid doloris Abraham ex immolando filio?** Gen. 22. **Quid Jacobo ex Joseph?** Gen. 27. **Tobiæ?** 10. Exemplum esse debes aliis matribus; ut in patientia exerceantur, ubi Deo placuerit charissimos filios de medio tollere. Denique his tribus diebus voluit te sic angere; ut robore animi te induas, & præpares, ad ferendos tres alios dies, scilicet mortis ejus; ubi non sicut modo illum invenies inter Doctores, sed inter latrones crucifixum. Stella hic.

Quò magis diligebat, plus doluit: & amoris magnitudo attulit fomenta passionis. S. Amedeus hom. 5.

Quantò in comparabiliter amavit, & tantò vehementius doluit. Unde sicut non fuit amor, sicut amor ejus; ita non fuit dolor simili dolori ejus. Richardus à S. Vict. c. 26. in Cant. de Virgine Dolorosa.

Fuisset serveræ mentis, non fieri illius Altissimi Filii consociam passioni. Et auderet dixerim: ipsam præ cæteris decebat animi dolore perfodi: hoc enim amplius cognitionis, & excessivi amoris, ratio suadebat. Simon Cass. l. 2. de gest. D. c. 1.

§. VI.

In corde passa.

Hoc solum restat; quòd ipse in corpore, tu verò in corde, es passa: nec non singula vulnera, per corpus ejus dispersa, in tuo corde generaliter sunt unita. Tu, Domina, in tuo corde es lacerata; tu amaris clavis in clavata; tu de spinis cornata; tu illusa, & exprobrata. O suavissimum cor amoris! cur conversum es in cor doloris? S. Bonaventura stim. am. c. 4.

Quid est, quod Dominus dicit Il. 63. Torcular calcavi solus; & de gentibus non est vir mecum. Verum est, Domine, quòd non est vir tecum; sed Mulier una est tecum: quæ omnia vulnera, quæ tu suscepisti in corpore, suscepit in corde. Et sicut lancea militis perforavit tuum; ita gladius doloris ejus animam perforavit. Richardus à S. Laur. de laud. Virg. l. 1. c. 5.

Quot vulnera Filius accipiebat in carne, tot pia Mater accipiebat in corde: rubebat caro Filii *Polyanib. Sacr. Tom. II.*

sanguine Passionis; rubebant maternæ cogitationes, ut ita dicam, sanguine compassionis. Guilielmus in Cant. 7. 5.

Ille carne; illa corde, passa est. S. Amedeus hom. 5.

Idcirco accessit Calvariam, ut cum eo intus spiritualiter crucifigeretur. Blosius marg. Spir. p. 3. c. 6. Gladio doloris animæ ipsius infixò, vulnerabatur, Spiritu, & crucifigebatur affectu. Et quòd in carne Christi agebant clavi, & lanceæ; hoc in ejus mente compassio naturalis, & affectionis Maternæ angustia. Arnoldus Carnot. tr. de laud. Virg.

§. VII.

Oblatio, & Sacrificium.

Lætabatur dolens, & lætabunda dolebat, quòd offerebatur sacrificium vespertinum in Salvationem sui, & in redemptionem omnium nationum; quò placabatur iratus. Simon Cass. de gest. D. l. 2. c. 27.

Nimirum in Tabernaculo illo duæ videres altaria; aliud in pectore Mariæ, aliud in corpore Christi. Christus carnem, Maria immolabat animam. Arnoldus Carnot. tr. de 7. verb. D. in Cruce.

§. VIII.

Initium Mariæ dolorum, tempus, duratio.

Fasciculus myrrhæ &c. Cant. 1. 12. Cùm carne meâ progenitum talem Filium sinu meò foverem, ulnis gestarem, uberibus lactarem; & talem ejus futuram mortem semper præ oculis haberem; qualem, quantam, quam prolixam, me putatis materni cordis pertulisse passionem? Hoc est, quòd dico: *fasciculus myrrhæ.* Veruntamen & illud sciebam, quòd esset resurrecturus. Igitur dilectus mihi & fasciculus myrrhæ, quia moriturus, & Botrus Cypri erat, qui resurrecturus.

Ductus est Jesus in desertum. Matth. 4. 1. Mater tua piissima quantum passa est dolorem, propter tui absentiam? Nunquam à principio ortus tui talem absentiam habuit, neque pertulit; imò semper tecum fuit. Quare quilibet horum dies annus ei videbatur absentia. S. Thom. Vill. f. D. 1. Quadr.

Ecce pater tuus, & ego, dolentes querebamus te. Luc. 2. 47. Nec tridui absentiam à Jesu sine ingenti dolore pati sustinuerunt. S. Aelredus hom. in præsentia: ô Domina mea! quid dolebas? Credo, non famem, non inediam, timebas Puerum, quem Deum noveras: sed tantum subtractas tibi vel ad modicum ineffabiles præsentia ejus divitias querebaris. Baeza t. 2. l. 1. c. 6. §. 1.

S. Brigitta Revel. l. 6. c. 9. dixit B. Virg: ego nullam horam sine tribulatione transixi cordis in terris habui. Thaulerus vitæ Christi c. 19. dicit: Beautissimam Virginem pro tota vita fecisse professionem doloris.

Sicut rosa crescere solet inter spinas, ita B. Virgo in hoc Mundo crevit inter tribulationes. Et sicut rosa crescente crescunt & spinæ; sic hæc electissima rosa Maria, quantò plus crescebat ætate tantò fortiorum tribulationum spinis

spinis acutis pungebatur. Serm. Angel. cap. 16.

Quoties aspicebam Filium meum; quoties involvebam eum pannis; quoties videbam ejus manus, & pedes; toties animus meus quasi novò dolore absorptus est: quia cogitabam, quomodo crucifigeretur. Revel. S. Brig. l. 6. c. 57.

Omai tempore, quò post Ascensionem Filii mei vixi: visitavi loca, in quibus ipse passus est, & mirabilia sua ostendit. Ibidem c. 61.

Scias; quandomocunque induebam ipsum illà tunicà; tunc oculi mei replebantur lacrymis? & totum cor meum torquebatur tribulatione, & dolore; & affligebatur intensà amaritudine: ex eo videlicet, quòd ego bene noveram modum, quò in futurum illa tunica ab eodem Filio meo esset separanda tempore Passionis ejus: quando ipse nudus, & innocens, à Judæis crucifigeretur. Ibidem l. 7. c. 8.

Ille doloris gladius cordi Virginis omni horà tantò se propius approximabat, quantò suus dilectus Filius Passionis tempore magis appropinquabat. Unde credendum est; quòd ille piissimus Dei Filius, innocentissimæ suæ, Matri filianter compatiens, dolores ejus frequentibus consolationibus temperabat: alioquin ejus vita usque ad Filii mortem sustinere minime valuisset. Serm. Ang. fer. 6. Lect. 2. c. 17.

§. IX.

Compassio cum Matre dolorosa.

EX tuo dolore discas, quænam illa communis omnium Parentis jactura sit; cum ejus Filius, quem dilexit, vitam pro generis humani incolumitate offerret. Cyrillus Alex. hom. 1. Pasch.

Sol splendens, sui amoenitatem subducendo, totum hunc Orbem mœrore affecit; seque socium junxit intemeratæ Virgini Mariæ in plangendo Filio. Blosius Marg. spir. p. 3. c. 18.

Intellige filia me, lacrimas Passionis meæ gratià à meditantibus manantes mihi gratissimas fore. At cum meam Genitricem inexcogitatò amore prosequor; gratior mihi est dolorum, quos in Passione meâ perpessa est, attenta meditatio. Dixit Christus B. Veronicæ de Binasco. Bollandus 13. Jan.

Domina.

B. Virgo Domina est in Filii oblatione; amarum mare in ejusdem Passione. Stella est, quia illuminat; Domina; quia protegit. Hugo Card. in Luc. 1.

Domus Lauretana.

In qua Deus conceptus, ab Apostolis ritè conservata, Anno 300. ab Helena pereleganti æde decorata, teste Nicephorò l. 8. c. 30. Exin ab Asianis, Afris, Europæis, frequentata. Anno 1291. asportatur in Dalmatiam; ab Episcopo agro, revelante ipsà B. Virgine, agnoscitur, & sanatur. Ipse cum aliis, suadente Nicolao Frangibani, Prætorè Dalmatiæ, in Nazareth proficiscitur; & rem cæsius explorat. Redux

pro concione ad frequentem populum omnia exponit, lætitià cunctis penè disfluentibus Quadrienniò non totò interjectò sacrosancta, ædes ex Dalmatia transfertur. Causa in incerto est. Quid si arrogantia fuisset; de qua Auctor. c. 4. quòd crederent, se divinò judiciò cæteris gentibus esse prælatos, cum humilitate exulasse videatur humillima Mater. Secutus lactus ingens in populo, qui usque hodie perseverat; cum annus jam agatur à discessu trecentessimus. Catervatim quotannis Dalmatiæ, transmissò Adriaticò. Lauretum ventitant; non magis B. Mariæ incunabula venerantes, quam orbitatem lamentantes suam. Quorum solennes illa voces: revertere ad nos Maria. Ex Dalmatia translata in Italiam in Picenum Anno 1294. cum tota bellis flagraret, Retinetensem agrum infedit, quæ matrona cujusdam erat divitis, & piæ, Lauretæ nomen fuit; cujus deinde nomine Lauretana ædes appellat. Tener fama (narrat id Auctor l. 1. c. 6.) nec vana, inquit, fides; venienti Deiparæ domicilio omnes arbores obvias, velut venerabundis inclinasse; ac deinde pronas perstitisse; quoad evò, ventis, ferrò, procumbent. Noctè allata pastores vigiles splendor accivit, domum recurrunt, visè narrant. Effusa civitas, ipsi ægri adrepere, depulsi morbi, à longinquo accurrunt. C. 7. Verùm quia via angustà, arboribus obsita, à latronibus infesta, peregrinos spoliant, mactant. Et ideo ad proximum collem ab Angelis translata ad mille passus, octavo circiter mensè, quàm lucum infederat. Possidebant eum collem fratres duo. Hi cælesti donò mirè læti ædem conjunctis studiis colere cæperunt. Aucta interea inter indigenas, & advenas, devotio. Sed auctis donis, pecuniæque, fratribus event avaritia; quæ stationem breviorè, quàm in Sylva, facelli fecit. Nam sacro auro uterque inhiare; inde, stimulante avaritià, dissidere, & ad arma venire. Ergo S. ædes ad jactum ferme sagittæ ab eo loco in proximum collem versùs mare submoveret. C. 9. area in Sylva, quam S. Domus occupaverat. nitebat semper vernantibus herbis, floribusque; cum omnia circè densis obsita virgultis, ac sentibus, horrerent. Hodieque religionis ergo à multis visitur: at amoenitatem illius loci rusticorum temeritas violavit. Turrell. Laur. hist. l. 1. c. 1.

E.

Educatio.

Qui manè vigilans ad me, inveniens me. Prov. 8. 17. Manè, id est, citò, maturè; putà à prima ætate. Omnes quidem diligentes se diligit Maria Deipara; sed maximè eos, qui manè ad eam vigilant, id est, pueros; qui à teneris illi servire incipiunt. Sicut enim parvulus Christus præ cæteris amat, dicens: *Sinite parvulos venire ad me.* Matth. 19. sic eosdem præ cæteris diligit purissima Virgo: quia ipsum Puerum Christum tenerrimè dilexit, facili involvit, lactavit, &c. ac in eo didicit amare, & educare, pueros. Cornelius hic.

Quando